

Przegląd Prawno-Ekonomiczny

REVIEW OF LAW, BUSINESS & ECONOMICS

kwiecień-maj-czerwiec

Nr 47
(2/2019)

WYDZIAŁ ZAMIEJSKOWY
PRAWA I NAUK
O SPOŁECZEŃSTWIE | **KUL**

WYDAWCA

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II | Wydział Zamiejscowy Prawa i Nauk o Społeczeństwie
w Stalowej Woli

ADRES REDAKCJI

Redakcja „Przeglądu Prawno-Ekonomicznego” | 37-450 Stalowa Wola, ul. Ofiar Katynia 6a |
e-mail: ppe@kul.pl

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

dr Artur Lis – redaktor naczelny (editor-in-chief) | dr David W. Lutz (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | dr Dariusz Żak – zastępcy redaktora naczelnego (associate editors) | dr hab. Grzegorz Wolak – sekretarz redakcji (administrative editor) | dr hab. Piotr T. Nowakowski – redaktor ds. międzynarodowych (international editor) | dr hab. Filip Ciepły, dr Isaac Desta (Holy Cross College w Notre Dame, USA), dr Dorota Tokarska, dr Dominik Tyrawa, dr Timothy Wright (Holy Cross College w Notre Dame, USA) – redaktorzy tematyczni (subject editors) | dr Piotr Pomorski – redaktor statystyczny (statistical editor) | mgr Agnieszka Lis – redaktor językowy polskojęzyczny (Polish-language editor) | mgr Tomasz Deptuła (USA) – redaktor językowy anglojęzyczny (English-language editor) | prof. dr hab. Nikolaï Gołowaty (UKRAINA) – redaktor językowy rosyjskojęzyczny | dr Judyta Przyłuska-Schmitt – redaktor konsultant (consulting editor) | mgr Rafał Podlesny – redaktor techniczny (layout editor)

RADA NAUKOWA

ks. prof. dr hab. Antoni DĘBIŃSKI (Rektor KUL Lublin) | prof. dr hab. Thomas BURZYCKI (Holy Cross College w Notre Dame, USA) | prof. dr hab. Wiktor CZEPUKO (Ukraina) | dr hab. Leszek CWIKAŁA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Czesław DEPTUŁA (KUL Lublin) | dr hab. Marzena DYJAKOWSKA (KUL Lublin) | abp. prof. dr hab. Andrzej DZIĘGA (Szczecin) | dr hab. Krzysztof GRZEGORCZYK (Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza w Sandomierzu) | nadkom. dr Dominik HRYSZKIEWICZ (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie) | prof. dr hab. Aleks JUDASZEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | prof. dr hab. Marian KOZACZKA (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Andrzej KUCZUMOW (KUL Stalowa Wola) | prof. dr hab. Pantelis KYRMIZOGLU (Alexander TEI of Thessaloniki, Greece) | dr hab. Antoni MAGDOŃ (KUL Stalowa Wola) | ks. prof. dr hab. Henryk MISZTAŁ (KUL Lublin) | prof. dr hab. Wojciech NASIEROWSKI (University of New Brunswick) | prof. dr hab. Jurij PACZKOWSKI (Ukraina) | prof. dr hab. Pylyp PYLYPENKO (Ukraina) | prof. dr hab. Anton STASCH (European Akademy of Technology & Management, Oedheim Niemcy) | prof. dr hab. Tomasz WIELICKI (California State University, Fresno) | ks. dr hab. Krzysztof WARCHAŁOWSKI (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

dr hab. Leszek BIELECKI (Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych w Kielcach) | dr Walentyn GOŁOWCZENKO (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr hab. Mirosław KARPIUK (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr Barbara Lubas (Nadbużańska Szkoła Wyższa w Siemiatyczach) | prof. dr hab. Oleksander MEREŻKO (Ukraina) | dr Kiril MURAWIEW (Interregional Academy of Personnel Management, Ukraina) | dr Łukasz Jerzy PIKULA (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach) | ks. dr hab. Tomasz RAKOCZY (Uniwersytet Zielonogórski) | dr hab. Krystyna ROSŁANOWSKA-PLICHCIŃSKA (Wyższa Szkoła Zarządzania i Ekologii w Warszawie) | dr hab. Piotr RYGUŁA (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego) | dr hab. Romuald SZEREMIETIEW (Akademia Obrony Narodowej) | prof. dr hab. Jerzy Tomasz SZKUTNIK (Politechnika Częstochowska) | prof. dr hab. Dariusz SZPOPER (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) | dr hab. Andrzej SZYMAŃSKI (Uniwersytet Opolski) | dr Agnieszka OGRODNIK-KALITA (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie)

DRUK I OPRAWA

VOLUMINA.PL DANIEL KRZANOWSKI | ul. Ks. Witolda 7-9, 71-063 Szczecin | tel. 91 812 09 08 |
e-mail: druk@volumina.pl

ISSN 1898-2166 | Nakład 300 egz.

Spis treści

Artykuły

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *Zdradziłeś – zapłać? Cywilnoprawne konsekwencje zdrady małżeńskiej i ich współczesna erozja* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relacja między oświadczeniami woli a oświadczeniami wiedzy* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Prawo do rozpowszechniania wizerunku sportowca* | 43

GABRIELA SACHA *Sztuczna inteligencja a prawo autorskie* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *Pośrednie, umowne ograniczenie umocowania prokurenta współnika spółki cywilnej przez umowę spółki skuteczne wobec osób trzecich* | 78

KAROLINA PAŁKA, MAREK STOLORZ *Prosta spółka akcyjna na Słowacji – ogólna charakterystyka i wybrane problemy* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Czy wystarczający jest próg wyłączenia prospektu emisyjnego na poziomie 2,5 mln EURO?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *Wady i zalety postępowań odrębnych na przykładzie postępowania upominawczego i elektronicznego postępowania upominawczego* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Skuteczność wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia orzeczenia złożonego przed jego ogłoszeniem* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Przestępstwo manipulacji instrumentami finansowymi - analiza jurydyczna na tle regulacji rozporządzenia MAR i dyrektywy MAD II* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *Słów kilka o instytucji wspólnych zespołów śledczych w przyrządzie polskiej procedury karnej* | 173

KAROL JUSZKA *Czynniki dotyczące podjęcia na nowo umorzonego postępowania przygotowawczego w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych* | 195

KAROLINA PALKA *Przestępstwo zniszczenia i uszkodzenia dziedzictwa archeologicznego w słowackim prawie karnym* | 205

MARLENA STRADOMSKA *Kryptowaluty jako zagrożenie dla systemu jednostki – analiza prawno – psychologiczna* | 222

PAULINA KOWALSKA *Udział radnego w głosowaniu a jego interes prawny* | 234

ANDRZEJ MICHALIK *Prawnopodatkowe konsekwencje udziału kościelnych osób prawnych w rozwijaniu sektora spółdzielni socjalnych osób prawnych* | 250

MAGDALENA MICHALSKA *Miejsce sądownictwa polubownego w polskim porządku konstytucyjnym* | 274

DOMINIK TYRAWA *Autostrada i droga ekspresowa jako obszar quasi specjalny w systemie dróg publicznych* | 291

PIOTR OLEJNICZAK *Problemy praktyczne związane z ustaleniem podmiotu opodatkowania podatkiem od nieruchomości* | 305

TRISTAN SKUPNIEWICZ *Geneza i rozwój standardów emisji spalin pojazdów w Unii Europejskiej* | 319

ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius i koniec tradycji scholastycznej w nauce prawa* | 332

KRZYSZTOF BOKWA *„Baron Cygański” J. Straussa – spojrzenie prawne* | 355

KAROL SKOREK *Krytyka austriackiej szkoły ekonomicznej w ujęciu Oskara Langego* | 380

MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRHLAYĄ *Planowanie zasobów ludzkich w przedsiębiorstwie turystycznym* | 394

Glosa

TOMASZ RAKOCZY *Wykładnia językowa i celowościowa przepisu zawierającego katalog osób, którym przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Glosa do wyroku WSA w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2017 r., II SA/Po 307/17 | 407*

SŁAWOMIR ZWOLAK *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 27 września 2016 r., II OSK 3152/14 | 422*

Tekst źródłowy

ARTUR LIS *O humanitarnym nawracaniu pogan w świetle bulli Honoriusza III | 433*

Contents

Articles

KRZYSZTOF BOKWA, IWO JAROSZ *You betray – you must pay? Civil-law consequences of adultery and the modern erosion thereof* | 12

MAGDALENA STOPIAK *Relation between statements of will and statements of knowledge* | 30

TOMASZ PIOTROWSKI *Right to disseminate the image of an athlete* | 43

GABRIELA SACHA *Copyright and Artificial Intelligence* | 63

ARKADIUSZ KROKOWSKI *The issue of limiting indirectly the scope of powers of procurator in respect of third parties by creating the right to represent the partner in the civil law related partnership agreement* | 78

KAROLINA PALKA, MAREK STOLORZ *Simple joint stock company in Slovakia - general characteristics and selected problems* | 94

ŁUKASZ CHYLA *Is 2.5 million EUR prospectus exemption threshold enough?* | 106

JAROSŁAW KOWALSKI *The advantages and disadvantages of separate proceedings by the case of writ proceedings and electronic writ-of-payment proceedings* | 124

ANNA MARIA BARAŃSKA *Effectiveness of the motion for drawing and providing of the statement of reasons of the verdict submitted before it's announcement* | 136

MATEUSZ KORZENIAK, MATEUSZ SZURMAN *Market manipulation offence – juridical analysis under Market Abuse Regulation and Market Abuse Directive 2* | 154

KAMIL LEŚNIEWSKI *A few words about joint investigation teams from the perspective of Polish criminal procedure* | 173

- KAROL JUSZKA *Factors connected with resume preparatory criminal proceedings in the judgments issued by the Supreme Court and common courts* | 195
- KAROLINA PALKA *The crime of damaging and devaluation of archaeological heritage in Slovak criminal law* | 205
- MARLENA STRADOMSKA *Cryptocurrencies as a threat to the individual's system - legal and psychological analysis* | 222
- PAULINA KOWALSKA *Participation of the councillor in the voting and his legal interest* | 234
- ANDRZEJ MICHALIK *Legal and tax consequences of support church legal person in development of social cooperative movement* | 250
- MAGDALENA MICHALSKA *The position of arbitration in Polish constitutional order* | 274
- DOMINIK TYRAWA *Motorway and expressway as quasi special on public roads* | 291
- PIOTR OLEJNICZAK *Practical problems related to determining the subject of real estate taxation* | 305
- TRISTAN SKUPNIEWICZ *The origin and development of vehicle emissions standards in the European Union* | 319
- ŁUKASZ PIKUŁA *Christian Thomasius and the end of the scholastic tradition in the science of law* | 332
- KRZYSZTOF BOKWA *„The Gypsy Baron” by J. Strauss – a legal view* | 355
- KAROL SKOREK *Criticism of the Austrian school of economics in terms of Oskar Lange* | 380
- MARCIN MOLENDĄ, MARTA KRUHLAYĄ *Human resources planning in a tourist enterprise* | 394

Gloss

TOMASZ RAKOCZY *Linguistic and system interpretation of the legal article including the catalogue of persons entitled to nursing benefit. Gloss to the decision of WSA of Poznan from 29th of June 2017, II SA/Po 307/17* | 407

SŁAWOMIR ZWOLAK *Gloss to the judgment of the Supreme Administrative Court of 27 September 2016, file ref. II OSK 3152/14* | 422

Source text

ARTUR LIS *On the humanitarian conversion of pagans in the boulevard of Honorius III* | 433

Artur Lis

O humanitarnym nawracaniu pogan w świetle bulli Honoriusza III

On the humanitarian conversion of pagans in the boulevard of Honorius III

Lateran, 17 kwietnia 1221

Honoriusz III, papież, poleca Wawrzyńcowi biskupowi wrocławskiemu, Piotrowi proboszczowi głogowskiemu i Albertowi dziekanowi łęczyckiemu rozpatrzyć sprawę obietnicy księcia polskiego, dotyczącej jego udziału w krucjacie do Ziemi Świętej, i ewentualnie zamienić ją na wyprawę przeciwko Prusom.

Posłyszałeś niegdyś, że kochany syn szlachetny mąż Leszek książę Polski uroczyście ślubował, że popłynie na pomoc Ziemi Świętej lub wyruszy z posiłkami dla świeżo nawróconych Prusów, ponieważ spełnienie tego ślubu odkładał, upomnieliśmy go naszym pismem z ojcowską miłością, zaniepokojeni o jego zbawienie, i przez innych przesłaliśmy upomnienie, by, co prawdzie przyrzekł, prawdziwie wypełnił. Niedawno zaś podano nam jako rzecz pewną, że ten książę, ociężały tuszą swego ciała, z trudem tylko lub wcale nie mógłby przepłynąć ku wspomżeniu Ziemi Świętej, zwłaszcza gdy przyzwyczajenie zmieniwszy w naturę, ani wina ani zwykłej wody pić nie może, przywykły do picia jedynie piwa lub miodu; a jeśliby może nawet przepłynął, to nie mógłby z tak odległych stron poprowadzić z sobą odpowiedniej drużyny wojowników i z powodu różnych niedostatków nie mógłby tam owocnie czasu spędzić, - ale będąc sąsiadem Prusów łatwo może kraj ten najechać z mnogim rycerstwem, nie tylko, by bronić świeżo nawróconych, lecz również, by za łaską Bożą nawracać innych pogan swym trudem i gorliwością. W tym celu - jak mi donoszą - zamierza w środku ich ziem założyć nowe miasto i w nim urządzić targ soli i żelaza, których brak cierpią poganie, ażeby przybywając tamże dla zaspokojenia tej potrzeby, łatwiej z ust kaznodziejów słuchali i skuteczniej wysłuchali słów żywego [wiecznego] i przyzwyczajali się tym doskonałej do innych obyczajów wiernych. My

zaś, z dwu stron wzywani, gdy i ta i owa ziemia jak najrychlejszej potrzebuje pomocy, nie znając zewnętrznego wyglądu tego księcia ani warunków powodzenia przedsięwzięcia tego w owej ziemi, powierzamy wam, którzy z racji sąsiedztwa możecie to łatwiej zbadać, z zaufaniem zastępstwo nasz: upominamy was tedy usilnie, polecając tym pismem apostołskim, ażebyście rozważywszy sumiennie widoki powodzenia tego rodzaju przedsięwzięcia, nakazali pomienionemu księciu jedno z dwojga, co jego zbawieniu i pożytkowi wiary chrześcijańskiej bardziej będzie odpowiadało wedle waszego zdania. A ponieważ w obu przypadkach zwłoka niepomierne mogła by być szkodliwa, nakażcie mu pod odpowiednim rygorem, ażeby to co mu polecicie, wykonał szybko i skutecznie. Zresztą, jeśli mu nakażecie, by pozostał ku wspomżeniu Prusów [neofitów], polećcie mu, by wedle rady i zarządzeń wielebnego brata naszego [Chrystiana] biskupa Prus starał się w tej sprawie służyć Bogu owocnie. Dan w Lateranie [17 kwietnia 1221].

Papież Honoriusz III

Honoriusz III właściwie Cencio żył w latach 1150-1227, papież od 1216 do 1227 roku. Cencio pełnił funkcję kanonika w Bazylice Santa Maria Maggiore, kamerlinga Świętego Kościoła Rzymskiego, kardynała oraz przewodniczącym Kancelarii Apostolskiej. W dniu 18 lipca 1216 został wybrany następcą Innocentego III.

W czasie swojego pontyfikatu zatwierdził zakony dominikanów, franciszkanów i karmelitów. Tuż po objęciu Stolicy Piotrowej papież podjął działania mające na celu zorganizowanie kolejnej krucjaty, zapowiedzianej przez sobór w 1215 roku. Był zwolennikiem rozwoju zakonów krzyżowych, głównie Krzyżaków nadając im liczne przywileje i odpusty. W celu realizacji idei krucjatowych papież wydał szereg bulli nawołujących do udziału w krucjacie (np. do niemieckiego króla Fryderyka II). Papież zmarł 18 marca 1227 roku¹.

¹ Zob. J. Sumption, *The Albigensian Crusade*, London-New York 1999; F. Soldevila, *Els primers temps de Jaume I*, Barcelona 1968; W. Maleczek, *Papst und Kardinalskolleg von 1191 bis 1216*, Wiedeń 1984; E. Kartusch, *Das Kardinalskollegium in der Zeit von 1181-1227*, Wiedeń 1948.

Książę Leszek Biały

Leszek Biały książę polski (1184-1227)² był synem Kazimierza II Sprawiedliwego i Heleny księżniczki znojemskiej(1141-1206)³. Matka Leszka wywodziła się z czeskiej dynastii Przemyślidów. Rodzina czeska skoligacona była również z węgierskimi Arpadami⁴. Po śmierci Kazimierza Sprawiedliwego czynnie do polityki włączyła się jego żona księżna Helena. Jej głównym celem było zapewnienie władzy dwóm małoletnim synom: Leszkowi i Konradowi⁵. Kronikarz mistrz Wincenty, będący obserwatorem tych wydarzeń, pisząc o rządach regencyjnych Heleny, wychwalał jej zalety umysł: „ponad płęć niewieścią bardzo roztropna, tak w radach przemyślnych, jak i w rzeczy przewidywaniu”. Helena była córką księcia znojemskiego Konrada II i Marii siostry Heleny królowej węgierskiej⁶.

Rządy opiekuńcze nad małoletnimi synami Helena sprawowała wspólnie z wojewodą Mikołajem i jego bratem biskupem krakowskim Pełką z rodu Lisów⁷. Około 1198 roku zawarła ona układ ze szwagrem Mieszkiem III Starym, na mocy którego oddawała mu władzę w zamian za obietnicę przekazania Leszkowi pełni władzy po śmierci Mieszka. W skutek konfliktu Mieszka Starego z Mikołajem i Pełką oraz z powodu niedotrzymania obietnicy pasowania na rycerza Leszka, Mieszko na krótki okres do 1201 roku stracił władzę⁸. Po śmierci Mieszka III

² M. Chrzanoski, *Leszek Biały. Książę krakowski i sandomierski. Princeps Poloniae (ok. 1184-23/24 listopada 1227)*, Kraków 2013; A. Marzec, *Kazimierz Sprawiedliwy, [w:] Piastowie. Leksykon Biograficzny*, red. S. Szczur, K. Ożóg, Kraków 1999, s. 173-179; R. Bubczyk, *Kazimierz Sprawiedliwy – władca idealny Mistrza Wincentego (Chronica Polonorum, Lib. 4)*, „Kwartalnik Historyczny” 116(2009), z. 1, s. 31-53.

³ T. Wasilewski, *Helena księżniczka znojemska, żona Kazimierza II Sprawiedliwego. Przyczynek do dziejów stosunków polsko-czeskich w XII-XIII w.*, „Przegląd Historyczny” 69(1978), z. 1, s. 115-120. Zob. *Piastowie. Leksykon biograficzny*, red. S. Szczur, K. Ożóg, Kraków 1999, s. 113, 115, 179, 181, 182, 258, 272.

⁴ A. Paner, *Przemyślidzi. Od Borzywoja i do Przemysła II Otokara. Ludzie i wydarzenia w latach 874-1278*, Gdańsk 2008, s. 199-203.

⁵ A. Teterycz-Puzio, *Na rozstajnych drogach. Mazowsze a Małopolska w latach 1138-1313*, Słupsk 2012, s. 166 i nn; taż, *Piastowskie księżne regentki. O utrzymanie władzy dla synów (koniec XII w. - początek XIV w.)*, Kraków 2016.

⁶ T. Wasilewski, *Helena...*, s. 115-120; Teterycz-Puzio A., *Piastowskie księżne regentki. O utrzymanie władzy dla synów (koniec XII w. - początek XIV w.)*, Kraków 2016.

⁷ Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek), *Kronika polska*, przeł. B. Kürbis, wstęp M. Matla-Kozłowska, Wrocław 2009, ks. IV, rozdz. 23, s. 250; *Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem Kronika Polska*, wyd. M. Plezia, [w:] *Monumenta Poloniae Historica, series nova, t. XI*, Kraków 1994, Liber quartus 23, s. 182-183. O Leszku Białym zob. *Kronika halicko-wołyńska. Kronika Romanowiczów*, tłumaczenie, wstęp i komentarz D. Dąbrowski, A. Jusupowicz, Kraków-Warszawa 2017, s. 79-80, 88-90, 98-100, 106, 109-114, 120-128, b132-139, 204, 231.

⁸ Zob. Z. Dalewski, *Pasowanie na rycerza książąt polskich we wczesnym średniowieczu: znaczenie ideowe i polityczne*, „Kwartalnik Historyczny” 104(1997), nr 4, s. 27; T. Giergiel, *Goworek*

możni krakowscy wybrali na tron Leszka Białego rezydującego wówczas w Sandomierzu. Ceną objęcia tronu miło być oddalenie wojewody Goworka, na co Leszek nie wyraził zgody. Dopiero po śmierci wojewody Mikołaja oraz odsunięciu syna Mieszka III - Władysława Laskonogiego w 1206 roku Leszek Biały wrócił do Krakowa. Księżna Helena zmarła najpóźniej w 1206 roku, bo w dokumencie z tego roku Leszek zaleca modlitwę cystersom sulejowskim za jej duszę⁹.

Z inspiracji arcybiskupa gnieźnieńskiego Henryka Kietlicza, Leszek oddał się pod opiekę papieża Innocentego III. O tym wydarzeniu dowiadujemy się z bulli papieskiej z 4 stycznia 1207 roku, w której Innocenty III przyjmuje księcia krakowskiego i księstwo krakowskie w swoją opiekę. Uzyskanie takiego aktu umacniało władzę Leszka Białego w dzielnicy senioralnej. Ksiązę ten był głównym orędownikiem reform kościelnych arcybiskupa gnieźnieńskiego, czego wyrazem była jego rezygnacja z prawa do wyboru biskupa krakowskiego na rzecz wolnej elekcji kanonicznej¹⁰.

Leszek Biały musiał się wciąż liczyć z aspiracjami do tronu ówczesnych seniorów dynastii Mieszka I Płatonogiego¹¹. W 1206 roku doszło do konsolidacji antagonistycznych stronnictw politycznych: obozu Władysława Laskonogiego¹² oraz koalicji Leszka Białego, Władysława Odonica¹³ i arcybiskupa Henryka Kietlicza¹⁴. Władysława III Laskonogiego i Henryka I Brodatego¹⁵. W tym właśnie czasie arcybiskup Henryk Kietlicz podjął ostrą walkę z Władysławem III Laskonogim o suwerenny status Kościoła w państwie¹⁶.

a „odrzućenie korony” przez Leszka Białego, „Zeszyty Sandomierskie” 25(2007), s. 2-5; tenże, *Rycerstwo ziemi sandomierskiej. Podstawy kształtowania się rycerstwa sandomierskiego do połowy XIII wieku*, Warszawa 2004.

⁹ A. Lis, *Colloquia opatowskie z przełomu XII i XIII wieku*, Sandomierz 2017.

¹⁰ Zob. A. Lis, *Master Vincentius*, Lublin 2016; I. Kruczek, *Leszek Biały*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. X, Lublin 2004, kol. 862-863; O. Balzer, *Walka o tron krakowski w latach 1202 i 1210/11*, „Rozprawy Akademii Umiejętności Wydział Historyczno-Filozoficzny” 30(1894), s. 293-350; G. Labuda, *Dwa zamach stanu w Polsce 1177-79 i 1202-06*, „Sprawozdanie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 1969, s. 102-104; J. Dobosz, *Kazimierz II Sprawiedliwy*, Poznań 2011.

¹¹ J. Rajman, *Mieszko Płatonogi, pierwszy książę raciborsko-opolski (1173-1211)*, „Kwartalnik Historyczny” 103(1996), z. 1, s. 23-41.

¹² M. Przybył, *Władysław Laskonogi, książę wielkopolski 1202-1231*, Poznań 1998.

¹³ A. Kłodziński, *Stosunki Laskonogiego z Odonicem MCCII do MCCXXXI*, [w:] *Księga pamiątkowa uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 1900, s. 97-165.

¹⁴ W. Baran-Kozłowski, *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz (1199-1219). Działalność kościelna i polityczna*, Poznań 2005

¹⁵ B. Zientara, *Henryk Brodaty i jego czasy*, wyd. 3, Warszawa 2006.

¹⁶ P. Plisiecki, *Napomnienie papieża Innocentego III skierowane do Władysława Laskonogiego z 1207 r.*, „Roczniki Humanistyczne” 48(2000), z. 2 (specjalny): *Cursus mille annorum. Prace ofiarowane Profesorowi Eugeniuszowi Wiśniowskiemu*, Lublin 2000, s. 431-446.

Pierwszy istotny przywilej na rzecz Kościoła został wydany na synodzie w Borzykowej, który odbył się pod koniec lipca 1210 roku. Wśród uczestników synodu połączanego ze zjazdem książęcym można wymienić hierarchów Kościoła arcybiskupa gnieźnieńskiego Henryka Kietlicza oraz biskupów: krakowskiego Wincentego Kadłubka, poznańskiego Arnolda, wrocławskiego Wawrzyńca, płockiego Gedkę, kujawskiego Ogierza i lubuskiego Wawrzyńca¹⁷. Z kolei ze strony książąt piastowskich obecny był Leszek Biały, Konrad I Mazowiecki, Henryk Brodaty i Władysław Odonic¹⁸. Przyczyną zjazdu było omówienie bieżącej sytuacji politycznej związanej z wydaniem przez papieża Innocentego III bulli z 9 czerwca 1210 roku, przywracającej zasadę senioratu. Wymienieni książęta nadali Kościołowi immunitet za cenę poparcia dla rządów Leszka Białego. Określono nowe relacje pomiędzy walczącym o emancypację Kościołem a władzą państwową. O miejscu zjazdu i jego uczestnikach dowiadujemy się z dyplomu Władysława Odonica wydanego 29 lipca 1210 roku fundującego klasztor cystersów w kasztelanii przemęckiej. Podczas zjazdu politycznego nie uczestniczyli Władysław Laskonogi oraz Mieszko Płatonogi. Zapewne juniorzy za cenę immunitetu dla Kościoła chcieli uzyskać cofnięcie postanowień bulli z 9 czerwca 1210 roku¹⁹. O treści przywileju wydanego w Borzykowej, dowiadujemy się z jego potwierdzenia przez papieża z 21 kwietnia 1211 roku. Dokument wymienia ogólnie *ecclesiastica liberales*, pod którymi można się domyślać uzyskanie niezależności sądowej i wolności od ciężarów prawa książęcego. Z bulli wynika, że młodszy książęta zrzekli się prawa do przejmowania mienia po zmarłym biskupie. Zapewne w trakcie obrad zapadła decyzja o wyjeździe arcybiskupa Henryka Kietlicza do Rzymu. Jak słusznie podnosi Ignacy Subera: „Przywileje te nie były w prawdzie zupełną nowością, ale sformułowane w zbiorowym akcie kilku książąt na rzecz Kościoła, nabierały znaczenia jak gdyby ustawy zasadniczej. Mieściło się w nich najprawdopodobniej również uchylenie inwestytury monarszej na biskupstwa i zgodą na wolną elekcję kapitulną(...)”²⁰.

¹⁷ A. Lis, *Master Vincentius*, Lublin 2016, s. 116 i n.

¹⁸ Ostatnio: S. Pelczar, *Władysław Odonic. Książę wielkopolski. Wygnaniec i protektor Kościoła (ok. 1193 – 1239)*, Kraków 2013, s. 146-149 tu dalsza literatura; B. Zientara, *Henryk Brodaty i jego czasy*, Warszawa 2006; K. Witkowski, *Władysław Odonic książę wielkopolski (ok. 1190-1239)*, Kraków 2012. Starszą literaturę zbiera J. Umiński, *Henryk arcybiskup gnieźnieński zwany Kietliczem*, Lublin 1926 s. 84 i nn.

¹⁹ S. Kutrzeba, *Wybór źródeł do historii ustroju Polski*, z. 1: *Epoka piastowska*, Kraków 1928, nr 5, s. 13-14 = *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława*, wyd. F. Piekosiński, t. I, Kraków 1874, nr 6, s. 12.

²⁰ I. Subera, *Synody prowincjonalne arcybiskupów gnieźnieńskich*, Warszawa 1981, s. 37; M. Fąka, *Synody arcybiskupa Henryka Kietlicza (1199-1219)*, „Prawo Kanoniczne” 12(1969), nr 3-4, s. 95-127. W maju 1212 roku zwołano zjazd w Mąkolnie na pograniczu Wielkopolski i Kujaw. Byli na nim

Książęta Leszek Biały²¹, Konrad Mazowiecki²², Władysław Odonic²³ i Kazimierz I Opolski wydali w 1215 roku na synodzie połączonym ze zjazdem książęcym w Wolborzu przywilej immunitetowy dla Kościoła²⁴. Był to kolejny krok arcybiskupa gnieźnieńskiego Henryka Kietlicza (1199-1219) w walce o reformę i usamodzielnienie się Kościoła polskiego. Na synodzie tym arcybiskup uzyskał drugi po borzykowskim z 1210 roku wielki przywilej dla Kościoła. Książęta dali Kościołowi wyłączone niezależne sądownictwo nad ludnością osiadłą w jego dobrach. Duchowieństwo uzyskało przywilej własnego sądownictwa w oparciu o prawo kanoniczne i tym sposobem znaczną niezależność od władzy państwowej²⁵. Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Władysław Odonic i Kazimierz I Opolski zwolnili duchowieństwo z obowiązku dostarczania podwód i koni do transportu, utrzymywania przejeżdżającego księcia oraz uiszczania daniny w bydło i miodzie. Dodatkowo książęta zobowiązali się nie częściej jak raz w roku przejeżdżać przez arcybiskupie dobra łowickie²⁶. Przyrzekli zwrócić także wszystkie majątki, wsie, lasy i pożytki zabrane kiedykolwiek kościołowi gnieźnieńskiemu²⁷.

obecni: Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Mściwój gdański, arcybiskup Henryk, biskup krakowski Wincenty, płocki Gedko i kujawski Ogierz jak również przedstawiciele zakonów cystersów i premonstratensów.

²¹ Zob. M. Chrzanowski, *Leszek Biały. Książę krakowski i sandomierski. Princeps Poloniae* (ok. 1184 – 23/24 listopada 1227), Kraków 2013.

²² Zob. H. Samsonowicz, *Konrad Mazowiecki (1187/88 – 31 VIII 1247)*, Kraków 2008; A. Teterycz-Puzio, *Konrad I Mazowiecki – książę wielki łacki (1187/89-31 sierpnia 1247)*, Kraków 2019.

²³ S. Pelczar, *Władysław Odonic. Książę wielkopolski. Wygnaniec i protektor Kościoła* (ok. 1193 – 1239), Kraków 2013, s. 153-154; K. Witkowski, *Władysław Odonic książę wielkopolski* (ok. 1190-1239), Kraków 2012, s. 51.

²⁴ W. Baran-Kozłowski, *Arcybiskup Henryk Kietlicz...*, s. 181-184; J. Wyrozumski, *Leszek Biały*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 17, 1972, s. 155-157.

²⁵ R. Grodecki, *Dzieje wewnętrzne Polski XIII w.* [w:] tegoż, *Polska piastowska*, Warszawa 1969, s. 368; A. Kłodziński, *Stosunki Laskonogiego z Odonicem MCCII do MCCXXXI*, [w:] *Księga pamiątkowa uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 1900, s. 97-165; B. Kumor, *Historia Kościoła*, t. III: *Złoty okres średniowiecza chrześcijańskiego*, Lublin 2005; J. Maciejewski, *Episkopat doby dzielnicowej 1180-1320*, Kraków-Bydgoszcz 2003; J.M. Marszałka, *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz oraz biskup poznański Paweł uczestnicy oraz główni bohaterowie synodu albo zjazdu w Mstowie*, [w:] *Mstów. Miasto, klasztor, parafia na przestrzeni wieków*, red. K. Łatak, Łomianki 2013, s. 425-431.

²⁶ Por Z. Wojciechowski, *Zagadnienie immunitetu sądowego w Polsce XII wieku*, [w:] *Księga ku czci Władysława Abrahama*, t. II, Lwów 1931, s. 177 i nn; S. Russocki, *Powinności przewoźne na tle usług transportowych Polski piastowskiej*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 13(1965), s. 243-268; K. Buczek, *Publiczne usługi transportowe i komunikacyjne w Polsce średniowiecznej*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 15(1967), s. 255-299; A. Zajda, *Nazwy staropolskich powinności feudalnych, danin i opłat (do 1600 roku)*, Warszawa-Kraków 1976, s. 133-171.

²⁷ Zob. W. Abraham, *Pierwszy spór kościelno-polityczny w Polsce*, „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Filozoficzno-Historyczny”, t. 32 (1895), s. 318; W. Uruszczyk, *Historia*

Ostatnio szczegółowe badania materiału źródłowego i jego interpretację z uwzględnieniem szerokiego tła rozważań historyków podjęli w biografii Władysława Laskonogiego - Maciej Przybył²⁸ oraz Marek Chrzanowski w pracy *Leszek Biały (ok. 1184-1227) książę krakowski i sandomierski „princeps Poloniae”*²⁹.

W latach 1217-1218 doszło do konfiguracji politycznej i upadku stronnictwa arcybiskupa gnieźnieńskiego Henryka Kietlicza:

1. zatarg Władysława Laskonogiego z jego bratankiem Władysławem Odonicem zakończony układem pokojowym zatwierdzonym 9 lutego 1217 roku przez papieża Honoriusza III.
2. układ polityczny Władysława Laskonogiego z Henrykiem Brodatym, zawarty w 1218 roku w Sądowlu nad Baryczą, mocą którego Brodaty przekazał Laskonogiemu Ziemię Lubuską, za co ten zobowiązał się do obrony granicy zachodniej. Prawdopodobnie wówczas Laskonogi obiecał Brodatemu, iż odda mu Kalisz, jak tylko odzyska go od Odonica.
3. najbliższy sojusznik arcybiskupa Kietlicza – książę Leszek Biały w 1217 roku na spotkaniu w Dankowie pod Częstochową zawarł z Henrykiem Brodatym przymierze „foedus pacis”.
4. W 1217 roku doszło do ugody między dwoma potężnymi rodami małopolskimi Gryfitami i Odrowążami. Dotychczasowy kanclerz Leszka Białego - Iwo Odrowąż został biskupem krakowskim, po rezygnacji Wincentego Kadłubka, a przywódca Gryfitów Marek został wojewodą³⁰.

Poddając analizie treść bulli papieża Honoriusza III z 17 kwietnia 1221 roku warto zwrócić uwagę na fragment: „zamierza w środku ich ziem założyć nowe miasto i w nim urządzić targ soli i żelaza, których brak cierpią poganie, ażeby przybywając tamże dla zaspokojenia tej potrzeby, łatwiej z ust kaznodziejów słuchali i skuteczniej wysłuchali słów żywego [wiecznego] i przyzwyczajali się tym doskonałej do innych obyczajów wiernych”. Papież opisuje oryginalny pomysł księcia Leszka Białego dotyczący pokojowego nawracania pogan poprzez

państwa i prawa, Warszawa 2010.

²⁸ M. Przybył, *Władysław Laskonogi, książę wielkopolski 1202-1231*, Poznań 1998; Ł. Szempliński, *Wokół elekcji arcybiskupa Wincentego z Niałka*, „Historia Słavorum Occidentis” 9(2015), s. 36-62.

²⁹ M. Chrzanowski, dz. cyt.; P. Wiszewski, *Griphus rex... wokół natury władcy w „Kronice” Kadłubka*, [w:] *Inter laurum et olivam, videētī* red. J. Šouša, I. Ebelová, Praha 2007, s. 403-413 [„Z Pomocných Vid Historických”, 16; „Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica”, 2002, 1/2].

³⁰ Szerzej: W. Baran-Kozłowski, *Misje pruskie w pierwszej połowie XIII wieku*, Piotrków Trybunalski 2018; M. Zdanek, *Wincenty Kadłubek w klasztorze Cystersów w Jędrzejowie*, [w:] *Dziedzictwo Wincentego Kadłubka. Cystersi –miasto- region od średniowiecza do współczesności*, red. K. Ślusarek, Kraków 2018, s. 85-109.

organizację targów na których będzie głoszone słowo Boże. Jest to wyprzedzający swą epokę pogląd dostrzegający możliwość bezkrwawej ewangelizacji, nawracania i szerzenia wiary chrześcijańskiej. Być może pomysł nawracania pogan bez użycia siły był efektem nauczania mistrza Wincentego Kadłubka – ojca chrzestnego księcia Leszka³¹. Jak zauważył Jerzy Wyrozumski: „Nie wiadomo, czy z pobudek religijnych, czy z politycznych, złożył Leszek ślub, że weźmie udział w wyprawie krzyżowej. Stało się to zapewne jeszcze przed V krucjatą z r. 1218. Ostatecznie wymówił się przed papieżem z tej wyprawy, proponując w zamian podjęcie - wraz z innymi książętami polskimi - krucjaty do Prus. Propozycji papieskiej, aby zastosować względem pogańskich Prusów rodzaj blokady gospodarczej przez wstrzymanie wywozu z Polski do ich ziem niezbędnych im artykułów: żelaza, broni i soli, przeciwstawił Leszek humanitarną, a odbiegającą od ówczesnej praktyki nawracania pogan i kacerzy koncepcję stworzenia w ich kraju emporium na wspomniane towary, aby przyjeżdżający po nie poganie mogli przy okazji targów słuchać *słowa bożego*. Idea ta nie zwyciężyła, a podjęte w l. 1222 i 1223 wyprawy nie osiągnęły zamierzonego celu”³². 24 listopada 1227 roku Leszek Biały został zamordowany podczas zjazdu piastowskiego w Gąsawie.

Bibliografia

- Abraham W., *Pierwszy spór kościelno-polityczny w Polsce*, „Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Filozoficzno-Historyczny”, 32(1895), s. 280-329.
- Balzer O., *Walka o tron krakowski w latach 1202 i 1210/11*, „Rozprawy Akademii Umiejętności Wydział Historyczno-Filozoficzny” 30(1894), s. 293-350.
- Banaszkiewicz J., *Narrator w przebraniu, czyli Mistrz Wincenty o bitwie mozgawskiej*, [w:] *Onus Athlanteum. Studia nad Kroniką biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrówka, W. Wojtovicz, Warszawa 2009, s. 423-434.

³¹ J. Banaszkiewicz, *Narrator w przebraniu, czyli Mistrz Wincenty o bitwie mozgawskiej*, [w:] *Onus Athlanteum. Studia nad Kroniką biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrówka, W. Wojtovicz, Warszawa 2009., s. 423-434; E. Bauto, *Pogląd mistrza Wincentego Kadłubka na stosunek władzy duchowej i świeckiej*, „Nasza Przyszłość”, 17(1963), s. 61-76; J. Bieniak, *Jak Wincenty rozumiał i przedstawiał ustrój państwa polskiego*, [w:] *Onus Athlanteum. Studia nad Kroniką biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrówka, W. Wojtovicz, Warszawa 2009, s. 39-46; A. Lis, *Mistrz Wincenty Kadłubek – ojciec prawa w Polsce? (The master Wincenty Kadłubek – the father of law in Poland?)*, [w:] *Prawo w Europie średniowiecznej i nowożytnej*, red. A. Lis, Lublin 2011, s. 91-117.

³² J. Wyrozumski, *Leszek Biały*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 17, 1972, s. 155-157; R. Grodecki, *Polska wobec idei wypraw krzyżowych*, „Przegląd Współczesny” 2(1923) nr 18, s. 103-116; B. Włodarski, *Polska i Ruś 1194-1340*, Warszawa 1966; J. Bieniak, *Mistrz Wincenty o współczesnych mu Piastach*, [w:] *Europa Środkowa i Wschodnia w polityce Piastów*, red. K. Zielińska-Melkowska, Toruń 1997, s. 33-52.

- Baran-Kozłowski W., *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz (1199-1219). Działalność kościelna i polityczna*, Poznań 2005
- Baran-Kozłowski W., *Misje pruskie w pierwszej połowie XIII wieku*, Piotrków Trybunalski 2018.
- Bauto E., *Pogląd mistrza Wincentego Kadłubka na stosunek władzy duchowej i świeckiej*, „Nasza Przeszość”, 17(1963), s. 61-76.
- Bieniak J., *Jak Wincenty rozumiał i przedstawiał ustrój państwa polskiego*, [w:] *Onus Athlanteum. Studia nad Kroniką biskupa Wincentego*, red. A. Dąbrowska, W. Wojtowicz, Warszawa 2009, s. 39-46.
- Bieniak J., *Mistrz Wincenty o współczesnych mu Piastach*, [w:] *Europa Środkowa i Wschodnia w polityce Piastów*, red. K. Zielińska-Melkowska, Toruń 1997, s. 33-52.
- Bubczyk R., *Kazimierz Sprawiedliwy – władca idealny Mistrza Wincentego (Chronica Polonorum, Lib. 4)*, „Kwartalnik Historyczny” 116(2009), z. 1, s. 31-53.
- Buczek K., *Publiczne usługi transportowe i komunikacyjne w Polsce średniowiecznej*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 15(1967), s. 255-299.
- Chrzanowski M., *Leszek Biały. Książę krakowski i sandomierski. Princeps Poloniae (ok. 1184-23/24 listopada 1227)*, Kraków 2013.
- Dalewski Z., *Pasowanie na rycerza książąt polskich we wczesnym średniowieczu: znaczenie ideowe i polityczne*, „Kwartalnik Historyczny” 104(1997), nr 4.
- Dobosz J., *Kazimierz II Sprawiedliwy*, Poznań 2011.
- Fąka M., *Synody arcybiskupa Henryka Kietlicz (1199-1219)*, „Prawo Kanoniczne” 12(1969), nr 3-4, s. 95-127.
- Giergiel T., *Goworek a „odrzucenie korony” przez Leszka Białego*, „Zeszyty Sandomierskie” 25(2007), s. 2-5.
- Giergiel T., *Rycerstwo ziemi sandomierskiej. Podstawy kształtowania się rycerstwa sandomierskiego do połowy XIII wieku*, Warszawa 2004.
- Grodecki R., *Dzieje wewnętrzne Polski XIII w.* [w:] tegoż, *Polska piastowska*, Warszawa 1969.
- Grodecki R., *Polska wobec idei wypraw krzyżowych*, „Przegląd Współczesny” 2(1923) nr 18, s. 103-116.
- Kartusch E., *Das Kardinalskollegium in der Zeit von 1181-1227*, Wiedeń 1948.
- Kłodziński A., *Stosunki Laskonogiego z Odonicem MCCII do MCCXXXI*, [w:] *Księga pamiątkowa uczniów Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków 1900, s. 97-165.
- Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej św. Wacława*, wyd. F. Piekosiński, t. I, Kraków 1874.
- Kronika halicko-wołyńska. Kronika Romanowiczów*, tłumaczenie, wstęp i komentarz D. Dąbrowski, A. Jusupowicz, Kraków-Warszawa 2017.
- Kruczek I., *Leszek Biały*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. X, Lublin 2004, kol. 862-863.

- Kumor B., *Historia Kościoła*, t. III: *Złoty okres średniowiecza chrześcijańskiego*, Lublin 2005.
- Kutrzeba S., *Wybór źródeł do historii ustroju Polski*, z. 1: *Epoka piastowska*, Kraków 1928.
- Labuda G., *Dwa zamach stanu w Polsce 1177-79 i 1202-06*, „Sprawozdanie Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk” 1969, s. 102-104.
- Lis A., *Colloquia opatowskie z przełomu XII i XIII wieku*, Sandomierz 2017.
- Lis A., *Master Vincentius*, Lublin 2016.
- Lis A., *Mistrz Wincenty Kadłubek – ojciec prawa w Polsce? (The master Wincenty Kadłubek – the father of law in Poland?)*, [w:] *Prawo w Europie średniowiecznej i nowożytnej*, red. A. Lis, Lublin 2011, s. 91-117.
- Maciejewski J., *Episkopat doby dzielnicowej 1180-1320*, Kraków-Bydgoszcz 2003.
- Maleczek W., *Papst und Kardinalskolleg von 1191 bis 1216*, Wiedeń 1984.
- Marszalska J.M., *Arcybiskup gnieźnieński Henryk Kietlicz oraz biskup poznański Paweł uczestnicy oraz główni bohaterowie synodu albo zjazdu w Mstowie*, [w:] *Mstów. Miasto, klasztor, parafia na przestrzeni wieków*, red. K. Łatak, Łomianki 2013, s. 425-431.
- Marzec A., *Kazimierz Sprawiedliwy*, [w:] *Piastowie. Leksykon Biograficzny*, red. S. Szczur, K. Ożóg, Kraków 1999, s. 173-179.
- Mistrz Wincenty (tzw. Kadłubek), *Kronika polska*, przeł. B. Kürbis, wstęp M. Matla-Kozłowska, Wrocław 2009.
- Mistrza Wincentego zwanego Kadłubkiem Kronika Polska*, wyd. M. Plezia, [w:] *Monumenta Poloniae Historica, series nova*, t. XI, Kraków 1994.
- Paner A., *Przemysłidzi. Od Borzywoja i do Przemysła II Otokara. Ludzie i wydarzenia w latach 874-1278*, Gdańsk 2008.
- Pelczar S., *Władysław Odonic. Książę wielkopolski. Wygnaniec i protektor Kościoła (ok. 1193 – 1239)*, Kraków 2013.
- Piastowie. Leksykon biograficzny*, red. S. Szczur, K. Ożóg, Kraków 1999.
- Plisiecki P., *Napomnienie papieża Innocentego III skierowane do Władysława Laskonogiego z 1207 r.*, „Roczniki Humanistyczne” 48(2000), z. 2 (specjalny): *Cursus mille annorum. Prace ofiarowane Profesorowi Eugeniuszowi Wiśniowskiemu*, Lublin 2000, s. 431-446.
- Przybył M., *Władysław Laskonogi, książę wielkopolski 1202-1231*, Poznań 1998.
- Rajman J., *Mieszko Płatonogi, pierwszy książę raciborsko-opolski (1173-1211)*, „Kwartalnik Historyczny” 103(1996), z. 1, s. 23-41.
- Russocki S., *Powinności przewoźnika na tle usług transportowych Polski piastowskie*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 13(1965), s. 243-268.
- Samsonowicz H., *Konrad Mazowiecki (1187/88 – 31 VIII 1247)*, Kraków 2008.
- Soldevila F., *Els primers temps de Jaume I*, Barcelona 1968.

- Subera I., *Synody prowincjonalne arcybiskupów gnieźnieńskich*, Warszawa 1981.
- Sumption J., *The Albigenian Crusade*, London-New York 1999.
- Szempliński Ł., *Wokół elekcji arcybiskupa Wincentego z Niałka*, „Historia Slavorum Occidentis” 9(2015), s. 36-62.
- Teterycz-Puzio A., *Konrad I Mazowiecki – książę wielki lacki (1187/89-31 sierpnia 1247)*, Kraków 2019.
- Teterycz-Puzio A., *Na rozstajnych drogach. Mazowsze a Małopolska w latach 1138-1313*, Słupsk 2012.
- Teterycz-Puzio A., *Piastowskie księżne regentki. O utrzymanie władzy dla synów (koniec XII w. - początek XIV w.)*, Kraków 2016.
- Umiński J., *Henryk arcybiskup gnieźnieński zwany Kietliczem*, Lublin 1926.
- Uruszczak W., *Historia państwa i prawa*, Warszawa 2010.
- Wasilewski T., *Helena księżniczka znojemska, żona Kazimierza II Sprawiedliwego. Przyczynki do dziejów stosunków polsko-czeskich w XII-XIII w.*, „Przegląd Historyczny” 69(1978), z. 1, s. 115-120.
- Wiszewski P., *Griphus rex... wokół natury władcy w „Kronice” Kadłubka*, [w:] *Inter laurum et olivam, videētī* red. J. Šouša, I. Ebelová, Praha 2007, s. 403-413 [„Z Pomocnych Vid Historických”, 16; „Acta Universitatis Carolinae. Philosophica et Historica”, 2002, 1/2].
- Witkowski K., *Władysław Odonic książę wielkopolski (ok. 1190-1239)*, Kraków 2012.
- Włodarski B., *Polska i Ruś 1194-1340*, Warszawa 1966.
- Wojciechowski Z., *Zagadnienie immunitetu sądowego w Polsce XII wieku*, [w:] *Księga ku czci Władysława Abrahama*, t. II, Lwów 1931.
- Wyrozumski J., *Leszek Biały*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 17, 1972, s. 155-157.
- Zajda A., *Nazwy staropolskich powinności feudalnych, danin i opłat (do 1600 roku)*, Warszawa-Kraków 1976, s. 133-171.
- Zdanek M., *Wincenty Kadłubek w klasztorze Cystersów w Jędrzejowie*, [w:] *Dziedzictwo Wincentego Kadłubka. Cystersi –miasto- region od średniowiecza do współczesności*, red. K. Ślusarek, Kraków 2018, s. 85-109.
- Zientara B., *Henryk Brodaty i jego czasy*, wyd. 3, Warszawa 2006.

Streszczenie

Papież Honoriusz III (1216-1227), zwraca się z prośbą do wybranych duchownych aby rozpatrzyli obietnicę księcia Leszka Białego (1184-1227), odnoszącą się do jego udziału w krucjacie do Ziemi Świętej lub zamienili ją na wyprawę przeciwko Prusom. Papież opisuje oryginalny pomysł księcia Leszka Białego dotyczący pokojowego nawracania pogan poprzez organizację targów, na których będzie głoszone słowo Boże. Jest to

wyprzedzający swą epokę pogląd dostrzegający możliwość bezkrwawej ewangelizacji, nawracania i szerzenia wiary chrześcijańskiej.

SŁOWA KLUCZE: papież Honoriusz III, Leszek Biały, bulla, wyprawy krzyżowe

Summary

Pope Honorius III (1216-1227), asks the chosen clergy to consider the promise of Prince Leszek Biały (1184-1227), referring to his participation in the crusade to the Holy Land or turned it into an expedition against Prussia. The Pope describes the original idea of Prince Leszek Biały regarding the peaceful conversion of pagans through the organization of fairs on which the word of God will be proclaimed. This is a predawning view that recognizes the possibility of bloodless evangelization, conversion and spreading the Christian faith.

KEY WORDS: Pope Honorius III, Leszek Biały, the Bull, the Crusades

Nota o autorze

Artur Lis, doktor prawa oraz historii, starszy wykładowca w Katedrze Historii Prawa Wydziału Zamiejscowego Prawa i Nauk o Społeczeństwie KUL w Stalowej Woli. Redaktor Naczelny kwartalnika „Przegląd Prawno-Ekonomiczny”.